

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE YURT DIŞINDAKİ TÜRKLERİN ÖNEMİ

Vahap ÖZPOLAT

Dr., Milli Eğitim Bakanlığı Müşaviri, vahapozpolat@gmail.com

ÖZET:Bir toplumsal olgu olarak küreselleşme, ekonomiden siyasete kadar hayatın bütün alanlarını etkilemektedir. Bu süreçte yaşanan küresel-yerel ikileminde çoğunlukla baskın çıkan taraf birincisi olmuştur. Bu durumda yerel için tek çıkar yol, kurumsal bağlamda her alanda, küreselleşmenin tehditlerini fırsata dönüştürebilecek esnek modellere sahip olabilmektir. Son yıllarda dünya siyasetinde etkisi artan Türkiye için de bu durum geçerlidir. Gelecekte, günümüzdekinden farklı olarak bilgi, mal ve sermayeden daha ziyade küreselleşmenin niteliğini ve galiplerini tayin eden olgu, emek ve hizmet dolaşımı olacaktır. Bu süreçte Türkiye'nin önemli sosyal sermaye ve stratejik destek unsurlarından biri, başta yurt dışındaki Türk vatandaşları olmak üzere, Türk devletleri ve akraba topluluklarıdır. Bu kitlenin iş ve beyin gücünü küresel pazarın ve rekabetin gerektirdiği düzeye çıkarmak Türkiye'nin stratejik hedefleri açısından önem arz etmektedir. Literatür tarama yönteminin kullanıldığı bu çalışmanın amacı, küreselleşme süreci açısından başta Avrupa'daki vatandaşlarımız olmak üzere yurt dışındaki Türk varlığının içerdiği fırsatlara dikkat çekmek ve bu bağlamda öneriler sunmaktır.

Anahtar kelimeler: küreselleşme, yurt dışındaki Türkler, sosyoloji, eğitim.

THE IMPORTANCE OF FOREIGN TURKS IN THE PROCESS OF GLOBALISATION

ABSTRACT:Globalization as a social phenomenon affects all areas of life from economy to politics. In this process, the first part has mostly been dominant with respect to global-local dilemma. In this case, the only way for the local is to have the flexible models to turn threats of globalization in to an opportunity in all areas in the respect of institutional context. In recent years, this is also true for Turkey which has the increasing influence in world politics. In the future, as distinct from present-day the phenomenon which assesses the nature and the winners of globalization rather than knowledge, goods and capital will be the movement of labor and services. In this process, one of Turkey's most important components of social capital and strategic support, especially to Turkish citizens abroad is Turkish states and communities. It is important in terms of Turkey's strategic objectives to maximize work and brain power of this mass to a level of global market and competition. In this study literature review method is used and the purpose of this study is to point out the opportunities of Turkish presence abroad especially in Europe and to provide advice in this regard.

Key words: globalisation, Turks abroad, sociology, education.

GİRİŞ

Hayatın her alanında yaşanan baş döndürücü değişme ve gelişmeler, umut ile endişe arasında gidip gelen bir algı skalasında bireylerin ve toplumun hayatını derinden etkilemektedir. Kültürümüzde "Komşu komşunun külüne muhtaçtır." atasözünde ifadesini bulan karşılıklı bağımlılık ilişkisine benzer bir ilişki biçimi, günümüzde artık ülkeler, uluslar, kıtalar ve hatta medeniyetler arasındaki ilişkiler boyutunda da cereyan etmektedir. Küreselleşme olarak kavramlaştırılan bu olgu, bilişim teknolojileri sayesinde, neredeyse bireylerin özel alanına girecek kadar hepimizin hayatını bir kültür, bir zihniyet ve bir paradigma şeklinde kuşatmıştır.

Küreselleşme, dünya ölçeğinde ekonomik, siyasal ve kültürel bütünleşme; fikirlerin, görüşlerin, pratiklerin, teknolojilerin küresel düzeyde kullanılması, sermaye dolaşımının evrenselleşmesi, ulus-devlet sınırlarını aşan yeni ilişki ve etkileşim biçimlerinin ortaya çıkması, mekânların yakınlaşması, dünyanın küçülmesi, sınırsız rekabet, serbest dolaşım, pazarın dünya ölçeğinde büyümesi ve ulusal sınırların dışına çıkması, kısaca dünyanın tek pazar haline gelmesidir (Kaçmazoğlu, 2002: 49). Amin (1997: 64-70)'e göre küreselleşme birbiriyle bağlantılı birçok alanı kapsıyor olmasına rağmen, yaygın literatürde bu kavram, piyasa ekonomisini esas alan liberal ideolojinin tekelindeymiş gibi görünmektedir.

Küreselleşme, ekonomik olduğu kadar siyasal, teknolojik ve kültürel boyutlu bir süreçtir; hiçbir şekilde tek boyutlu veya tek merkezli bir süreç olmamıştır. Karmaşık süreçlerin bir araya geldiği olgular kümesi özelliğini hep koruya

gelmiştir (Vatandaş, 2002: 6). Meriç (2004: 349)'in "Bugün ulusal kültürlerin, ekonomilerin ve sınırların ortadan kalkmaya yüz tuttuğu, liberal ekonomilerin güç kazandığı, teknolojinin akıl almaz bir hızla geliştiği ve toplumsal hayatın büyük bir kısmının global süreçler tarafından belirlendiği bir çağda yaşıyoruz. Bu süreçte sermaye, iş gücü, teknoloji ve bilgi sınır tanımaz hâle geldi. Bir saç teli kalınlığındaki elyaf aynı anda bir milyon konuşmayı taşıyabiliyor. "Büyük birader" uzaydan hangi parkta, kimin, hangi gazetede hangi makalenin kaçınıcı satırını okuduğunu dikizleyebiliyor." şeklinde boyutlarını ve etkilerini tasvir ettiği küreselleşme, içerdiği fırsatlar ve tehditler açısından tartışılması gereken önemli ve güncel konulardan biridir.

Birçok farklı bağlamın yanında yerel ve millî olanın varlık alanını giderek daraltması nedeniyle küreselleşme, ciddi ve haklı eleştirilere maruz kalmaktadır. Ancak bütün eleştirilere rağmen bir olgu ve süreç olarak hayatımızı etkilemeye ve tartışmanın sonucunu önemli ölçüde belirlemeye devam etmektedir. Durum böyle olunca hemen bütün ülkeler, onun tehditlerinden kendilerini korumak ve içerdiği fırsatlardan maksimum düzeyde yararlanmak için ulusal plan, program ve stratejilerini gözden geçirmekte, ulusal kaynaklarını da yeniden organize etmektedir.

Küreselleşmenin rekabetçi karakteri dikkate alındığında, bu süreçte her ülke için önemli kaynaklardan birinin de nüfus olduğu söylenebilir. Bu, özellikle eğitilmiş ve küresel ölçekte sosyal hareketliliğe katılabilen nüfustur. Zira ülkeler, sahip oldukları nüfusun genç, dinamik, eğitilmiş olma ve bu potansiyeli küresel dolaşıma sunma imkânları oranında küreselleşme sürecinin fırsatlarından yararlanmakta; aksi durumda ise tehditlerinden etkilenmektedir. Bu tespit doğal olarak Türkiye için de geçerlidir. Türk dünyası, İslam ülkeleri, AB, Balkanlar, ABD ve dünyanın diğer ülkeleri ile ilişkilerinde son yıllarda izlediği aktif dış politika ve kurmaya çalıştığı işbirliği, Türkiye'nin küresel görünürliğini artırmakta ve onu küreselleşmenin bölgesel ölçekte de olsa aktörlerinden biri hâline getirmektedir. Bu süreç açısından Türkiye'nin sahip olduğu önemli beşeri sermaye kaynaklarından biri de yurt dışındaki Türklerdir.

Büyük çoğunluğu Batı Avrupa ülkeleri olmak üzere dünyanın dört bir yanına dağılmış ve gittikleri ülkelerde çeşitli sektörlerde başarısını kanıtlamış yurt dışındaki Türk nüfusun küreselleşme sürecinde bir stratejik kaynak olarak değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Küreselleşmenin mevcut ve olası biçimlerinin nasıl olabileceği; bu süreçte yurt dışındaki Türklerin temsil ettiği potansiyelin ne ifade ettiği sorularına cevap aramayı amaçlayan bu çalışmada literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın küreselleşme ve yurt dışındaki Türkler ile ilgili tartışmalara katkı sağlaması umulmaktadır.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KÜRESELLEŞME

Küreselleşmeyi dünya ölçeğinde ekonomik, siyasi ve kültürel etkileşimin artmasına bağlı olarak ülkeler ve uluslararası karşılıklı bağımlılık ilişkisinin artması; buna bağlı olarak bu taraflar arasındaki coğrafi ve kültürel sınırların belirsizleşmesi süreci olarak tanımlamak mümkündür.

Bir olgu olarak çeşitli şekilleriyle yüzyıllar öncesine kadar gidebilmekle birlikte; sosyal bilimciler arasında küreselleşmenin, temelde kapitalizmin ve ulus devletin tarihiyle denkleştirilebilecek bir geçmişe sahip olduğu konusunda yaygın bir görüş vardır (Anderson, 1974: 41; Tilly, 1984: 142). Ancak küreselleşmenin çıkış noktasının insanoğlunun ticaret, göç, savaş, eğitim, bilim, turizm vb. amaçlarla yeryüzünde hareketlilik içinde olma çabasına dayandığı söylenebilir.

Karpat (2009: 93)'a göre esas olarak küreselleşme; çeşitli sosyopolitik birimlerin ekonomik, kültürel ve siyasi olarak daha geniş bir oluşum içinde erimesi sürecidir. Bu süreç Amerika'nın ve yeni bir Asya geçidinin keşfedilmesinin merkantalist bir ekonominin coğrafi koşullarını yarattığı on altıncı yüzyılda başladı. On sekizinci yüzyılın sonu ve on dokuzuncu yüzyılın başında kapitalizm ve emperyalist-sömürgecilik sayesinde İngiltere, Fransa ve Hollanda'nın Asya ve Afrika üzerindeki siyasi hâkimiyetini genişletmesiyle birlikte ivme kazandı. Bu hâkimiyet, sonunda, Batı medeniyetini diğer bütün medeniyetlere üstün görüp yücelten ve onun dünyanın geri kalanı tarafından gıptayla takip edilmesi gereken evrensel değerleri temsil ettiğini ima eden belli kültürel görüş ve değerlerin aktarılmasını kolaylaştırdı.

İçinde bulunduğumuz çağda millî hiçbir ürün veya teknoloji, millî şirket ve millî endüstriler olmayacağı düşüncesi, geleneksel tarzda düşünmeye alışmış olan herkesi hayretler içinde bırakmaktadır (Kennedy, 1999: 65). Küreselleşme, klasik ulus devlet söylemlerini reddeder. Klasik ulus devletin dayandığı; kırmızı çizgilerle belirlenmiş sınırlar, üniter yapı, ulusal çıkar, devlet gibi kavramlardan beslenmez; tam tersine, devlet yerine piyasa kurallarının hâkim olmasını yerinde bulur. Burada aktör, devletin yerini almış olan çok uluslu şirketlerdir. Küreselleşme sürecinde zaman ve mekân kavramından soyutlanarak her şeyin ve her olgunun birbiriyle yakınlaştığını, iç içe geçtiğini söylememiz

olanaklıdır. Bu duruma *uzakların yakınlaşması* olarak da bakabiliriz. Son dönemde, özellikle teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, ülkeler de birbirlerine fiziksel olmasa da fikrîsel açıdan komşu olmuş ve birbirlerini etkiler hâle gelmiştir (Durul, 2008: 20-59).

Etkileri bakımından irdelendiğinde, küreselleşme olgusunun çok boyutlu ve karmaşık bir yapı arz ettiği görülür. Tarihi derinliği yüzyıllar önceye uzanmakla birlikte; 1960'lerden sonra etkisi giderek artan küreselleşme sürecinin siyasi, ekonomik ve kültürel sonuçları bazı toplumlar için büyük fırsatlar içerirken, diğer bazıları için de önemli riskler ifade etmektedir. Bununla birlikte ülkelerin bölgesel ve küresel ölçekli siyasi, askerî, ticarî örgütlerde yer alma çabası hemen hemen her ülkenin bu sürecin içerdiği fırsatlardan yararlanmak istediğini göstermektedir. Bu bağlamda, ülkeler ya bu sürecin etkili birer aktörü ya da bunun edilgen birer nesnesi olacaktır. Hayatın birçok alanında varlığını gösteren küreselleşmenin, hiç şüphesiz ki rekabet alanlarından biri de dil ve kültür meselesidir. Bu alanlarda başarılı olmak veya olmamak durumuna bağlı olarak önümüzdeki yüzyıllarda küreselleşmenin galipleri ve mağlupları belli olacaktır.

İlk Çağ'dan günümüze kadar insanlık tarihine bir bütün olarak bakıldığında, küreselleşme olgusunun, birbirinden kesin çizgilerle ayrılmayan, farklı zamanlarda oluşan dalgalar biçiminde geliştiği görülür. Buna göre küreselleşmenin ilk şeklinin, İlk Çağ'da ticarî nedenlerle ortaya çıkan Kral Yolu, Baharat Yolu, İpek Yolu gibi kıtalar arası ticaret yollarının güzergâhlarında oluşan ticarî-kültürel zenginlik ve buna bağlı olarak meydana gelen hareketlilik biçiminde görüldüğü söylenebilir. Buna bağlı olarak geçmişten günümüze kadar küreselleşmenin etkili nedeninin zenginlik kaynaklarını elde etmek olduğu da söylenebilir. Yüzyıllarca ticaret yollarının imkân verdiği ölçüde gelişen tarihteki biçimiyle küreselleşme olgusu, dar sınırlar içinde kalmış olsa da günümüze kadar uzanan temel nedenleri açıklamak açısından önem arz etmektedir.

Küreselleşmenin etki ve kapsamını yine ticaret faktörü bağlamında genişleten ikinci önemli gelişme coğrafi keşiflerdir. Coğrafi keşifler; küreselleşme sürecinin niteliğini değiştirmemiş olsa da denizcilikte gelişen ülkeleri sürecin aktif unsuru, bu yollar üzerinde bulunan zayıf ulusları ise sürecin edilgeni ve yeni sömürü kaynakları hâline getirmiştir. Batı'nın aşırı zenginleşmesini sağlayarak dünyadaki güç dengelerinin bozulmasına ve menfi bir sonuç olarak sömürgeciliğin yayılmasına neden olan bu durum, günümüz küreselleşme süreci açısından da olumsuz ve ülküntü verici bir sicil kaydı olarak önümüzde durmaktadır.

Toplumların örgütlenme biçiminin baskın faktörünün ne olduğuna bağlı olarak biçim değiştiren küreselleşme olgusu, Aydınlanma Çağı'nda ve sonrasında *bilgiye* yapılan güçlü vurguya bağlı olarak yeni bir boyut kazanmıştır. Böylece insanlık tarihinde küreselleşmenin yeni boyutu veya aşaması olarak nitelendirilebileceğimiz *bilginin küreselleşmesi* süreci başlamıştır. Bu dönemde felsefi ve bilimsel bilginin artış göstermesi ve çeşitli nakil vasıtalarıyla dolaşıma çıkması, bilginin küreselleşmesi sonucunu doğurmuştur. Günümüze kadar baş döndürücü hızla etkisi ve kapsamı büyüyen küreselleşmenin bu boyutunun aktörü olarak Batı dünyası; temel kodlarını elinde tutmak ve ürettiği bilgiyi olabildiğince geniş bir coğrafyaya yaymak suretiyle onu, güç ve egemenlik ilişkilerinin aracı olarak kullanmıştır.

Küreselleşmenin yeni boyutu: Emeğin küreselleşmesi

Hâlâ devam etmekte olan bilginin küreselleşmesi süreci, Sanayi Devrimi ve yakın geçmişte patlama gösteren bilişim ve iletişim teknolojileri sayesinde farklı bir küreselleşme boyutu olarak *sermayenin ve malların küreselleşmesine* zemin hazırlamıştır. Bu boyut, küreselleşmeye anlam derinliği kazandırmış ve kapsamına istisna bölgeleri hariç olmak üzere dünyamızın tamamını dâhil etmiştir. Küreselleşmenin bu boyutunda, ülkelerin yanında, sermayeye dayalı tüzel kişiliklerin de aktörlüğü gündeme gelmeye başlamıştır. Ulus aşırı bazı şirketler bu sürecin yönünü belirlemede etkili olmuşlardır. Küreselleşmenin bu boyutu; coğrafi ve kültürel sınırları zayıflatarak çok sayıda ulusal kültürü, dili, inancı yok olma ve/veya melezleşme tehlikesiyle karşı karşıya getirmiştir.

Günümüzde *küresel kaynak arama (global sourcing)* olarak tanımlanan süreç yardımı ile işletmeler, gereksinim duydukları malları ve hizmetleri dünyanın dört bir yanından sağlayabilmektedir. Bu tercihte kimi yerde ücretler, kimi yerde çalışanların eğitim düzeyi ya da toplumsal barış, belirleyici rol oynamaktadır. Bu değişiklikler sonucunda uluslararası planda yeni bir iş bölümü ortaya çıktı. Bu iş bölümü üretim masrafları, sermaye ve iş alanları açısından daha keskin bir uluslararası rekabetle sonuçlanmaktadır (Abadan-Unat, 2006: 7). Ortak bir kültür, ortak değerler, ortak bir düşünce yaratma çabası olarak da değerlendirilen küreselleşmenin bu biçimi, *kültürel küreselleşme* olarak

nitelendirilebilir. Toplumsal bütünlük oluşturma, dünyayı yeniden yapılandırma, yeniden inşa etme, tüketimleri birbirine benzeyen bir dünya tasarımı, kültürel küreselleşmenin temelini oluşturmaktadır (Durul, 2008: 17).

Homojen bir dünya tasarımına hizmet eden kültürel küreselleşme; insanlığın çoğulcu sosyokültürel ve tarihsel birikimini riske ederek, millî ve mahalli olanı küreselin lehine dönüşme ya da içe kapanarak izole olma seçeneklerinden birine zorlamaktadır. Bu riski bertaraf etmek amacıyla UNESCO gibi kimi uluslararası kuruluşlar ortaya çıkmış olsa da bunların, söz konusu tehlikeyi karşılama imkânının çok az olduğu görülmektedir.

Günümüzde ise devam etmekte olan bilgi ve sermayenin küreselleşmesine yeni bir boyutun daha eklendiği görülmektedir. Emek ve hizmetin küresel dolaşıma çıkması şeklinde görülen küreselleşmenin bu dalgasında küresel entegrasyon ve bağımlılık daha da derinleşecek; özellikle eğitilmiş bireylerin yatay ve dikey hareketliliği için yeni fırsatlar doğacaktır. Bu, özellikle gelişmiş ülkelerde genç ve üretken nüfusun göreceli olarak azalması, dünyanın her yerinde prim yapan yeni mesleklerin ortaya çıkması, mesleki sertifikasyon için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin küresel ölçekte kabul görmesi gibi sonuçları beraberinde getirecektir. Bu kompozisyon, önümüzdeki on yıllarda küresel rekabetin hizmet üretimi ve bu hizmeti verecek emeğin dolaşımı alanında yaşanmasını gerektirecektir. Sosyal ve kültürel boyutunun en az ticari ve bilgi boyutu kadar etkili olması beklenen küreselleşmenin bu aşaması da misyonuna uygun olarak kendi aktörlerini doğuracaktır. Bu süreçte artık devletler ve ulus aşırı şirketlerin yanı sıra ulus ötesi gönüllü kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları da yeni aktörler olarak ortaya çıkacaklardır. Ülkemiz adına çeşitli ülkelerde hizmet yürüten Yunus Emre Enstitüsü, dünyanın birçok ülkesinde faaliyet gösteren Almanların Goethe Enstitüsü ve İngilizlerin British Council kurumunun çalışmaları bu duruma örnek gösterilebilir.

Emeğin küreselleşmesi aşamasında rekabete katılan ülkeler için artık beşerî sermaye, maddi sermayeden daha önemlidir. Bu nedenle birçok ülkenin esas alacağı temel strateji; küresel ölçekte etkileşimde bulunarak ve hizmet üretmek kendi dilini, kültürünü ve değerlerini tanıtabilen, yani kültürel zenginlik sağlayabilen insana yatırım yapmak olacaktır. Bilginin, sermayenin ve malların küreselleşmesi süreçlerine hazırlıksız yakalanan Türkiye şimdiye kadar bu sürecin çoğunlukla edilgeni ve mağduru olmuştur. Sözü edilen yeni küreselleşme dalgasında da aynı duruma düşmemesi ve bölgesel-küresel ölçekte küreselleşmenin bir aktörü haline gelebilmesi için insan kaynaklarını küresel emek pazarına hazırlaması gerekmektedir.

Ulusların kendi kültür ve değerlerini farklı toplumlara tanıtmaları bağlamında küreselleşme, ulusların beyin gücü ve emek ihracı yapabilme kapasitesini gerektirmektedir. Bu nedenle mümkün olduğu kadar çok sayıda insanımıza yüksek öğrenim düzeyinde, küresel hizmet standartlarının gerektirdiği yeterlikleri kazandırmalı ve onların emeğini küresel pazara sunmalıyız. Zira günümüzde, “İşlerin % 52’sinin yükseköğrenim görmüş olmayı gerektireceği hesaplanmaktadır” (Doğan, 2009: 368).

Emeğin serbest dolaşımı şeklindeki küreselleşme olgusu, bilginin, sermayenin ve malın dolaşımından daha etkili olacaktır. Mal, sermaye duygusal zeminden yoksun olarak küresel dolaşımda bulunurken, emeğin dolaşımı ise doğrudan insanın işe karışmasını gerektirdiği için duygusal etkileşimler de içerecektir. Küresel ölçekte tanınmış ve markalaşmış kimi şirketlerin ürettikleri cihaz ve mamuller birer nesne olarak küresel dolaşıma katılırken; emeğin serbest/esnek dolaşımı sürecinde bunları üreten mühendislerin, doktorların, öğretmenlerin, tasarımcıların, ekonomistlerin, sosyal çalışmacıların vb. meslek erbabının bizzat kendileri küresel dolaşıma katılacak, dünyanın farklı yerlerine gidebilecek ve gittikleri yerlere kendi kültür ve değerlerini de taşıyabileceklerdir. Öyle ki geçmişte yetişmiş insan kaynağının yetersizliği nedeniyle ülkeler beyin göçü için tedbirler alırken, küreselleşmenin bu aşamasında ülkeler beyin gücü ve hizmet ihracı için yarışacaklardır. Çünkü beyin gücü ve hizmet ihracı, aynı zamanda kültürün de ihracı anlamına gelecektir. Nihayetinde küreselleşmenin esas galipleri de kültürlerini en çok yayabilen uluslar olacaktır. Zira küresel dolaşıma sunulan beyin gücü, âdeta bir öncü kuvvet gibi gittiği yerlerde hem bilgi ve emeğe dayalı hizmet verebilir hem de kendi kültürünü ve değerlerini temsil edebilir.

Başlangıçta iptidai iş göçü şeklinde görülen emeğin küreselleşmesi süreci, giderek profesyonel emeğin devreye girmesiyle yeni bir boyut kazanacaktır. Kaldı ki, geçmişte yaşanan iş göçü akımları da Durugönül (2003: 591-617)’ün Weiner’den aktardığına göre, göç alan ülkelere geçici olarak düşünüldü ise de misafir işçilerin çoğu, gittikleri ülkelerde kalmış ve ev sahibi ülkelerin etnik ve dinî yapılarında değişmelere neden olmuştur. Nihayet, Göksu (2000: 248)’nin Almanya’daki Türk göçmen işçiler üzerinden yaptığı bir araştırmaya göre de üniversite düzeyinde eğitim görenlerin %20’si hâlen çifte vatandaşlık statüsünde olduklarını, %50’si Alman vatandaşlığına geçmek istediklerini, %25’i de çifte vatandaşlık verilmesi hâlinde bu ülkenin vatandaşlığına geçeceklerini belirtmiştir.

Dünyanın birçok ülkesinde inşaattan eğitime kadar birçok alanda ürettikleri hizmetle hem para kazanan hem de Türkçe ve Türk kültürünün yayılmasını sağlayan çeşitli eğitim kurumları; yurt dışında eğitim, sağlık, inşaat, tekstil, turizm ve diğer alanlarda faaliyet gösteren Türk şirketlerinin çalışmaları, emeğin küresel dolaşımına bir örnektir. Bu, aynı zamanda Türk kültürünün de küresel dolaşıma katılması demektir. Zira bu insanlar gittikleri yerlere sadece mallarımızı ve tecrübemizi değil, aynı zamanda dilimizi, kültürümüzü, tarihimizi, merhamet ve muhabbetimizi, insanlık ve uygarlık anlayışımızı da götürmektedirler. Kültürümüzün, dünyanın gittikleri her bucağına erişimi; temas kurdukları her ülkeye, topluma, insana biraz daha yakın oluşumuz, emektarlarımızın küresel dolaşıma katılmasının kazancı olacaktır.

Tarihte büyük insanların uygarlık binasına birer taş koyma iradesi gibi büyük milletlerin de insanlık için yapabileceği önemli hizmetleri olmalıdır. Gelecekte bu hizmetin en etkili yolu, emeğin serbest dolaşımını bağlamında küreselleşme sürecine aktif bir şekilde katılmak olacaktır. Bunu başaramayan toplumların içe kapanmacı yöntemlerle çağın nimetlerinden mahrum kalmaları ya da maruz kalacakları kültürel şoklarla başkalaşmaları kaçınılmaz olacaktır. Çünkü emeğin küreselleşmesi, güçlü bir kültürel etkileşimi de beraberinde getirecektir. Her etkileşim biçiminde olduğu gibi bu sürecin de özneleri ve nesnelere olacaktır. Bu durumda sürece aktif katılanların özne, pasif kalanların ise nesne durumuna düşmeleri kaçınılmaz olacaktır.

Emeğin küreselleşmesi sürecinde mallar yerine hizmetler markalaşacaktır. Belli işler için belli kültürler ve/veya şirketlere mensup uzmanların tercih edilmesi şeklinde eğilimler gelişecektir. Bu, emeğin markalaşmasının ifadesi olacaktır. Bu nedenle diyebiliriz ki geleceğin küreselleşme sürecinde en etkili milletler, marka niteliğinde hizmet üretebilenler olacaktır.

Hizmet ve emeğin serbest dolaşımını bağlamında yaşanmaya başlayan küreselleşme sürecinde Türkiye'nin güçlü yönlerinin neler olabileceği hususuna bakıldığında: 1- Sahip olduğumuz dinamik ve genç nüfusun, 2- Geçmiş yıllarda çeşitli nedenlerle yurt dışına göçmüş ve orada kalıcı hâle gelmiş Türk vatandaşların, 3- Diğer Türk devletleri ile Türk ve akraba toplulukların stratejik açıdan önemli birer sosyal sermaye unsuru olduğu görülmüştür. Ülkemizin yeni küreselleşme dalgasına hazırlıklı olabilmesi için bu potansiyeli iyi değerlendirmesi gerekmektedir.

YURT DIŞINDAKİ TÜRKLERLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Dünyanın herhangi bir yerinde kullanılan, dilimizdeki bir kelimenin, kültürümüzdeki bir ögenin, patentimizi taşıyan bir markanın ve emeğimize dayanan bir hizmetin küreselleşme sürecinde birer taşıyıcı öge olduğu bilincinden hareketle, var olan potansiyelimizi iyi değerlendirmemiz önem arz etmektedir. Bu bağlamda, başta yurt dışındaki vatandaşlarımız olmak üzere bütün Türk dünyası, akraba topluluklar, Osmanlı bekası milletler ve İslam dünyası Türkiye için birer kaldıraç rolü oynayabilir.

Küreselleşme sürecinin içerdiği önemli fırsatlar, özellikle dünyanın güçlü ülkeleri arasında katı bir rekabetin yaşanmasına neden olmaktadır. Ekonomiden eğitime kadar bütün toplumsal kurumlarını küreselleşmenin gerekleri bağlamında yeniden yapılandırmaya çalışan bu ülkeler; emeğin küresel ölçekte serbest dolaşımını aşamasında, hiç şüphesiz ki dünya üzerinde kendi dillerini konuşan insan sayısı, dünya coğrafyasına yayılmış nitelikli vatandaş sayısı ve kalifiye iş gücü durumu, ülkelerine gelen yabancı turist ve yabancı ülkelere gönderdikleri turist sayısı gibi unsurları da birer rekabet unsuru olarak kullanmakta ve bu bağlamda kaynaklarını yeniden organize etmektedirler.

Bilindiği üzere Türkler ana hatları ile batıda, Balkanlardan doğuda Büyük Okyanusa; kuzeyde, Kuzey Buz Denizi'nden güneyde Tibet'e kadar olan sahada yaşarlar. Yaklaşık 12 milyon kilometrekarelik bir sahaya yayılmış olan Türklerin toplam nüfusu takriben 250 milyon civarındadır. Dünya Türkleri arasında hem politik hem demografik konumu yönünden, birinci sırayı Türkiye Türkleri almaktadır (Can, 2002).

AB'ye üyelik girişimleri devam eden, bölgesinde İslam ve demokrasiyi uzlaştırmış olmanın başarılı bir örneğini göstermeye çalışan, Orta Doğu'dan kuzey Afrika'ya, Balkanlar'dan Kafkaslar ve Orta Asya'ya kadar uzanan siyasi ve kültürel bir coğrafyada, küreselleşmenin etkili bir aktörü olmaya aday bir ülke olarak; Türkiye'nin de bu süreçte başarılı olabilmesi için diğer Türk cumhuriyetleri, akraba topluluklar ve yurt dışındaki vatandaşları her açıdan birer sosyal ve stratejik sermaye olarak değerlendirmesi gerekmektedir.

Kadim medeniyetlerin kesişim bölgesinde sosyokültürel ve tarihî bağlarla birbirine bağlı toplumların ve devletlerin bulunduğu önemli bir coğrafyada yer alan Türkiye'nin, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının

verilerine göre, 5 kıtada dünyanın 192 ülkesinde 5 milyonu aşkın vatandaşı yaşamaktadır (<http://www.ytb.gov.tr>, 2012). Ne var ki Türkiye'nin şimdiye kadar bu müthiş potansiyelden yeteri kadar yararlandığını söylemek zordur. Bu sonucu doğuran nedenlerden biri olarak Türklerin içinde bulunduğu toplumların ötekileştirici uygulamalarına maruz kalması elbette birinci dereceden önem arz etmektedir. Ancak bunun yanında, devletin de uzun yıllar bu vatandaşlarımızın bulunduğu ülkelerdeki varlığını, küresel ve stratejik öncelikler boyutunda ele alma hususunda başarılı politikalar geliştiremediği gerçeği de dikkatten kaçmamaktadır. Özellikle Avrupa'daki işçi ailelerinin eğitim, kültür, dinî hizmetler ve istihdam sorunlarıyla ilgilenmek için devletin farklı kurumlarında daire başkanlığı veya genel müdürlük düzeyinde açılan birimlerin varlığı 1960'lara kadar gitse de, bunların çalışmalarının küresel rekabetin gerektirdiği kapsamda olmadığı anlaşılmaktadır.

Türkiye'de küreselleşmenin gerekleri bağlamında ilk kurumsal örgütlenme, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Türk Cumhuriyetleri'nin yeniden yapılanma, uyum ve kalkınma ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla 1992'de kurulan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) (<http://www.tika.gov.tr>, 2012) ile Türk dilini konuşan halklar ve ülkeler arasında dostane ilişkiler kurarak ortak Türk kültürünü, dilini, tarihini, sanatını, gelenek ve göreneklerini gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan'ın ortak girişimiyle 1993 yılında uluslararası bir kuruluş olarak kurulan Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY)'dır (<http://www.turksoy.org.tr>, 2012).

Dış İşleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, TRT Genel Müdürlüğü gibi kurumların yurt dışındaki Türklere yönelik kamu hizmetlerini yürütmekle görevli birimlerinin yanında; özellikle küreselleşme sürecinin içerdiği riskler ve fırsatlar açısından son yıllarda ülkemizde en stratejik hizmetleri yürüten kurumlardan biri de, 2007 yılında kurulan Yunus Emre Vakfı ve bu vakfa bağlı çalışan Yunus Emre Enstitüsü'dür. Bu kurumun amacı, Türkiye'yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; bu hususlarda eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini artırıp dostluğunu geliştirmektir (<http://yunusemreenstitusu.org>, 2012). Başbakanlığa bağlı olarak 2010 yılında kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı da Türkiye'de söz konusu hedef kitleye yönelik çalışmaları koordine eden ve bu konuda stratejik hedeflere odaklanan önemli kurumlarımızdandır.

216

Sovyetler Birliğinin dağılması ve soğuk savaş döneminin sonra ermesinden sonra 8. Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'ın 21. yy'ın *Türklerin ve Türkiye'nin yüzyılı olacağı* şeklindeki tezi; geleceğe ilişkin projeksiyonlarıyla ünlü yazar George Friedman (2012)'in 2020'lerde *Türkiye'nin önemli bir bölgesel güç ve küresel aktör olacağı* şeklindeki görüşleri ile Türkiye'nin dünyadaki mevcut imajı birlikte değerlendirildiğinde yukarıda sayılan kurum ve kuruluşların önem ve misyonunu anlamlandırmak daha kolay olacaktır.

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE AVRUPA TÜRKLERİ

İçinde bulunduğumuz uluslararası konjonktür, dünya ve bölge siyasetinde Türk devletlerinin her birinin etkililik derecesi dikkate alındığında, bu aşamada söz konusu devletlerden küreselleşme bağlamında inisiyatif alabilecek en etkili ülkenin Türkiye olduğu söylenebilir. Türkiye'nin küreselleşme sürecinde bütün Türk dünyası, İslam dünyası ve hatta Osmanlı bekası olan toplumlara karşı tarihi ve kültürel sorumluluğu vardır. Aynı zamanda bütün bu bölgeler, söz konusu süreçte Türkiye için doğal bir güvenlik bölgesidir. Ancak reel politik açıdan bakıldığında Türkiye'nin küreselleşme sürecinde üzerinde öncelikle durması gereken kitlenin yurt dışındaki Türk vatandaşları olduğu muhakkaktır. Zira bu kitlenin varlığı Doğu-Batı, İslam-Hıristiyanlık, Türkiye-Avrupa ikilemelerinin diyalogu ve birbirini tanıma fırsatları açısından önemli bir fırsattır. Ayrıca bu nüfus, Türkiye'nin kültürel açıdan Avrupa'yı etkilemesi ve AB'ye üyelik süreci açısından da katalizör rolü oynamaktadır. Ancak Avrupa'daki Türklerin bu misyonu etkili bir şekilde üstlenebilmesi için; onların kültürel aidiyetleri ile bilgi ve beceri düzeylerinin küreselleşme konseptinin gerektirdiği rekabet, katılım, dolaşım, üretim, tüketim ilişkileri bağlamında desteklenmesi gerekmektedir. Zira bu stratejik kitlenin sahip olduğu bilgi, beceri ve değerlere ilişkin yeterliliklerin artırılması, bunların, küreselleşmenin *emeğin serbest/esnek dolaşımı* aşamasında ülkemizi daha iyi temsil etmesi, buldukları ülkelerde Türk kültürünün tanıtımına daha çok katkıda bulunmalarını mümkün kılacaktır.

1960'lı yıllarda işçi göçüyle başlayan ve artık üçüncü ve dördüncü neslin yaşamaya başladığı Avrupa'daki Türklerin nüfusu, hemen hemen orta büyüklükteki bir devletin nüfusu kadardır. Küreselleşme sürecinin kızıştırdığı kültür politikaları karşısında, bu kitlenin desteklenmesi devlet için bir ulusal öncelik, her Türk vatandaşı için de bir sosyal sorumluluk meselesi olmalıdır.

Yurt dışındaki Türklerin; kendi kimlik ve kültürlerini koruma ile yaşadıkları ülkelerin sosyoekonomik gelişmelerine beklenen düzeyde katkıda bulunma ikilemi arasında sıkışmaları ve bu nedenle de beklenen düzeyde kitlesel bir güce dönüşmemeleri, yıllarca çözülemeyen bir sorun olarak devam etmektedir. Bunun başarılabilmesi için söz konusu vatandaşlarımızın:

1- Kişisel donanımlarının, içinde yaşadıkları toplumun ortalamasının üzerinde olması, 2- Temsil ettikleri kültüre ilişkin bir ülkelerinin olması, 3- İçinde buldukları topluma bir değer katma hedeflerinin bulunması gerekmektedir. Belirtilen toplumun ne kadarının bu yeterliliklere sahip olduğuna ilişkin genellenabilir veriler bulunmamakla birlikte, genel algı, henüz beklenen düzeyin çok altında olmaktadır. Zira daha üçüncü ve dördüncü kuşak Türklerin maruz kaldığı kültürel çözümlenin yaşanmadığı yıllarda bile Türkdoğan (1984) tarafından yapılan bir araştırmada Türkiye'nin başkenti, İstiklâl Marşının şairi, Atatürk'ün doğum yeri, Türkiye'nin ilk cumhurbaşkanı gibi konularda deneklere sorulan sorulara verilen cevapların pek tatmin edici olmadığı tespit edilmiştir.

Kimi olumlu gelişmelere rağmen sonraki yıllarda yapılan araştırmalarda da Avrupa'daki Türk nüfusun hayattan beklentisinin ve kültürel farkındalığının hâlâ düşük olduğu anlaşılmaktadır. Değer (2008: 105)'in Fransa'daki Türkler hakkında yaptığı bir araştırmada ailelerin çocukları için arzu ettikleri eğitimin çoğunlukla orta öğretim düzeyi olduğu; alacakları eğitimin sonucunda 22 denekten sadece 3'ünün saygınlık kazanmayı hedeflediği görülmüştür. Avrupa'daki Türklerin çocuklarını düşük ücretli işlerde çalıştırma eğilimi, Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yurt dışındaki Türkler hakkında araştırma yapmak üzere görevlendirilen Martin (1991: 94), tarafından da tespit edilmiştir.

Avrupa'daki Türk nüfusun hayata dair beklentisinin bu denli düşük olmasına ilişkin olguyu, Kolat (2009: 341-347), Türk toplumunun %75'inin sınıfsal olarak alt katmanlardan gelmiş olmasıyla açıklar. Gitmez (1979: 198), bu durumu, Batı'nın gelişmiş ekonomilerinin, konuk işçi çocuklarının, gelecekte babalarının bugün yaptıkları işleri devralmalarını baştan beri planlamış olabileme ihtimaline bağlar. Küçükcan (2009: 303-310) ise sorunun kaynağını, ilgili ülkelerin, Türkleri ve diğer yabancı işçileri katı bir şekilde öteki/başkaları kategorisine sokup sosyal ve politik hayatın dışına iten ve kültürel farklılıkların görmezden gelinmesine neden olan ekonomik kararlarında görür. Ancak neden her ne olursa olsun sonuçta önemli ve üzüntü verici olan; söz konusu vatandaşlarımızın küreselleşme sürecinde Türkiye için bir kaldıraç olabileme potansiyelinin uzun süre dikkate alınmamış olması ve bu insanlarımızı oy ve döviz penceresinden bakılmış olmasıdır.

Oysa günümüzde 2.800.000'i AB vatandaşı olmak üzere 5.216.000 Türk, Avrupa ülkelerinde yaşamaktadır. AB vatandaşı olan insanlarımız az da olsa Avrupa parlamentosunda temsil edilmekte, içinde yaşadıkları ülkelerin parlamentolarında veya eyalet parlamentolarında başarılı politik sınavlar vermektelerdir. 2009 yılında yalnız Almanya'da üniversite düzeyinde yüksek eğitim alan Türk kökenli öğrenci sayısı 39 bini aşmış durumdadır. Günümüzde Avrupa'daki 220.000 Türk ailesi kendi evlerinde oturmakta; AB'nin sınırları içinde 131.500 Türk girişimci yer almakta ve bunların yatırımları 12 milyar Euro sınırını aşarak yıllık toplam ciroları 45 milyar sınırına gelmiştir (Şen, 2009: 63-65). Bu tablo, yurt dışındaki Türk nüfusun; üretim kapasitesi, küresel bilgi ve becerilere sahip olabileme ve bu konuda rekabet edebileme açısından bütün yetersizliklere rağmen bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Martin (1991), Almanya'da profesyonel mesleklerde başarılı olan doktor, mühendis, şirket yöneticisi gibi uzmanlaşmış Türk iş gücünü, *görünmez Türkler* olarak tanımlamaktadır.

Almanya'daki Türklerin son zamanlarda kaydettikleri niteliksel gelişmeleri ve kazandıkları kimi sosyal ve siyasal hakları Brecher'in *ashağıdan küreselleşme* teziyle ilişkilendiren Kaya ve Kentel (2005: 23-24)'e göre Almanya ve Türkiye arasındaki yaygın iletişim ve ulaşım ağları ulusötesi cemaatler arasında diasporik kimliğin oluşumu ve korunması açısından oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Modern dolaşım ağı, diasporik özneleri hem anavatanına hem de dünyanın geri kalanına bağlamaktadır. Almanyalı-Türkler için aynı anda *nehirin her iki yakasında* yaşamının daha kolay hale gelmesinin nedeni budur. Bu kurucu ilişki, modern diaspora ağlarının karakteristik bir özelliği haline gelmiştir. Diaspora ve anavatan arasında ekonomik, kültürel ve siyasal ağların genişlemesi bu büyüyen dalgaya işaret eder. Genel diasporik durum bağlamında, *ashağıdan küreselleşme*; ulusötesi göçmenlerin ve onların devamı niteliğindeki kuşakların, Alman ulus-devleti tarafından kendilerine dayatılan dışlayıcı koşulları aşmalarını sağlayan sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik mekanizmalara ulaşma olanaklarının gelişmesine işaret etmektedir. Diasporik kimlik diasporik öznelerin ikamet ettikleri ülkelerde karşılaştıkları sınırlamaların ve baskıların üstesinden gelmelerine sembolik olarak olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, geleneksel ulusal yurttaşlık söylemi, günümüz diasporik özneleri için doğruluğunu ve meşruluğunu yitirmektedir. Bu nedenle, çifte yurttaşlık, çoğul yurttaşlık, ulusötesi yurttaşlık ya da diasporik yurttaşlık gibi yeni yurttaşlık biçimleri, devrini tamamlamış eski retoriğin yerini almalıdır.

Türk göçmenlerin Avrupa'daki zorlu hayat mücadelesinde ulaştıkları düzey Dışişleri Bakanlığına ait bir bilgi notunda da şöyle açıklanmaktadır: "Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşların çoğu, artık sadece işçi konumunda olmayıp, akademisyen, bilim adamı, doktor, mühendis, avukat, gazeteci iş adamı, sanatçı, politikacı, sporcu gibi çeşitli alanlarda meslek sahipleri olarak göç alan ülkelerin siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatına katılmaktadır. Ekonomik alanda, birçok Türk vatandaşı, işçi konumundan çıkarak işveren konumuna geçmiş bulunmaktadır" (www.mfa.gov.tr, 2012). Benzer tespitlerde bulunan Erdoğan (2009: 185-196)'a göre de: "Artık yeni bir "Göçmen Türk Orta Sınıfı"nın ortaya çıktığı ve bunun klasik "misafir işçi"den çok farklılaştığı rahatlıkla söylenebilir. Eskiden sadece işçi olarak görülen ve kendilerini ifade edecek entelektüel kapasiteden uzak olan göçmenlerin yerine evrensel hukuku, yasaları, demokrasiyi, insan haklarını, göçmen haklarını, çok kültürlülüğü, inanç özgürlüğünü bilen, bu konularda yazılar yazan, politikada aktif rol alan yeni göçmenlerin geçmesi tartışma ortamını da değiştirmiştir. Türk göçmenlerinin ulaştığı entelektüel, politik ve ekonomik seviye artık bambaşka bir göçmen kitlesi ile karşı karşıya olduğunu ortaya koymuştur."

Bazı kültürel, eğitsel, ekonomik ve örgütlenme sorunlarına rağmen Avrupa'daki Türklerin her biri Küreselleşme süreci açısından Türkiye için birer öncü kuvvet, birer kültür temsilcisidir. Yüreği Türkiye sevgisiyle çarpan bu insanların ürettikleri emek ve verdikleri hizmetin kalitesinin uluslararası standartlara çıkarılması için gerekli girişimlerin desteklenmesi, Türkiye'nin küresel aktör olma hedefleri açısından stratejik önem arz edecektir. Ancak, küreselleşme sürecinde Türkiye için bir risk faktörü değil, bir avantaj ifade edebilmesi için bu kitlenin eğitim ve kültür sorunlarının çözülmesi gerekir. Günümüzde Avrupa'daki Türklerin bu ihtiyaçları yurt dışındaki elçilikler, konsolosluklar, müşavirlikler ve ataşelikler üzerinden ikili anlaşmalar kapsamında karşılanmaya çalışılmaktadır. Son yıllarda özellikle Türklerin eğitim sorunları için; özellikle Türkçe ve Türk kültürü dersinin okutulması için program hazırlama, ücretsiz ders kitabı dağıtma, internet üzerinden öğretmenlere uzaktan destek sağlama gibi önemli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Fakat bu, yeterli değildir. Türkiye, bu vatandaşlarının eğitim sorunlarıyla, bu insanların önüne bir vizyon koyma hedefiyle ilişkili olarak ilgilenmelidir. Onların sosyal ve demokratik katılım, istihdam ve üretim açısından eğitilmeleri için politikalar üretilmelidir. Ne var ki uzun yıllar bu talepler devlet tarafından geliştirilen politikalarla karşılanmak yerine, bu görev genellikle söz konusu hedef kitlenin buldukları ülkelerde kendi imkânlarıyla kurdukları sivil toplum kuruluşları üzerine yıkılmıştır. Bu kuruluşlar elbette çok önemli hizmetler yerine getirmiş ve hâlâ da getirmektedirler. Ancak daha büyük ve küresel ölçekteki hedefleri, bu kuruluşlardan beklemek gerçekçi olmayacağı gibi böyle bir çalışma bunların imkân ve kapasitelerini de zorlayıcı olacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşme, olumlu ve olumsuz yönleriyle bir paradigma ve etkili bir toplumsal değişme faktörü olarak önümüzdeki on yıllarda bireylerin ve toplumların hayatını etkilemeye, ülkelerin diğer ülkeler karşısındaki konumunu tayin etmeye devam edecektir. Bu, kaçınılmaz bir süreç gibi görünmektedir. Türkiye için bu süreç, kaynaklarını iyi organize edebilmesi hâlinde, tehditlerden çok fırsatlar içerebilir. Küreselleşme süreci açısından yurt dışındaki Türklerin, Türkiye açısından stratejik rollerini yerine getirebilmeleri için:

- Dünya Türkleri ile yurt dışındaki Türk vatandaşları için ayrı ayrı olmak üzere orta ve uzun vadeli hedefler, ulusal strateji belgelerine ve kalkınma planlarına güçlü bir şekilde konu edilmelidir.
- Özellikle Avrupa'daki Türklerin işgücü, bilgi kapasitesi, girişim gücü, örgütlenme düzeyi, siyasal ve sosyal katılım derecesi hakkında envanter çalışması yapılmalı ve bunlara ilişkin projeksiyonlar geliştirilmelidir.
- Yurt dışındaki Türk vatandaşlarının Türkiye ile kültürel temasını cazip ve sürekli kılacak yeni yöntem ve araçlar geliştirilmelidir. Bunlar çağın ruhuna uygun olmalı, kuşaklar arası farklılaşmayı dikkate almalıdır. Bu bağlamda bilişim teknolojileri, sosyal medya, müzik, görsel sanatlar, sinema ve sahne sanatlarından etkili bir şekilde yararlanılmalıdır.
- Yurt dışındaki Türklerin buldukları ülkede/toplumda, yabancı/öteki muamelesinden kurtulmaları için üst kültür ile barışık bir alt kültür inşa etmeleri önem arz etmektedir. Bunun başarmanın yolu, kendi kültürümüzü sevmek ve onu sahiplenmek, farklı kültürlerle ise azami saygıyı göstermektir. Yurt dışındaki vatandaşlarımızın buldukları ülkelerde bir karşıt kültürü değil barışık bir alt kültürü temsil etmeleri için etkili politikalar geliştirilmelidir.

- Yurt dışına ihraç edilecek yerli iş gücü ile yurt dışındaki Türklerin iş gücü küresel rekabetin gerektirdiği bilgi, beceri ve hizmet standartlarına kavuşturularak dünyada Türk iş gücü, emeği ve hizmet anlayışı hakkında olumlu imaj yaratılmalı ve bu imaj zamanla markaya dönüştürülmelidir.
- Küreselleşme sürecinde Türk emeğinin, Türk kültürünün taşıyıcısı olabilmesi için emek-kültür ilişkisi eğitime konu edilmelidir. Bu amaçla başta profesyonel meslekler olmak üzere küresel pazarda rağbet gören mesleklerin, öğretim programlarına Türk kültürü ile ilgili güçlü öğelere yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- ANDERSON, P. (1974). Lineages of Absolutist State. London: Verso.
- AMIN, S. (1997). Capitalism In the Age of Globalization. London: Zed Books.
- CAN, T. (2002). “21. Yüzyılda Türk Dünyası ve Türk Toplulukları” <http://www.orkun.com.tr> (08. 09.2012).
- DEĞER, F. (2008). Fransa’daki Türk Göçmenler ve Kuşaklar Arasındaki Etkileşimde Eğitimin Rolü: Sosyolojik Bir Araştırma. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- DOĞAN, İ. (2009). Sosyoloji. Ankara: Pegem Akademi.
- DURUGÖNÜL, E. (2003). “Küreselleşme ve Toplular”. ss: 591-617. Sosyolojiye Giriş. (ed. İhsan Sezal). Ankara: Martı Yayınevi
- DURUL, F. (2008). Küreselleşme ve İnsan Hakları. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- ERDOĞAN, M. M. (2009). “Türkiye-AB İlişkilerinin Değişen Temel Dinamiği: Avrupalı Türk Göçmenler ve “Kazanılmış Avrupalılığa” ss.185-196. Yurtdışındaki Türkler: 50. Yılında Göç ve Uyum. (ed. M. Murat Erdoğan). Ankara: Orion Kitabevi.
- FRIEDMAN, G. (2012). Gelecek 100 Yıl 21. Yüzyıl İçin Öngörüler. (çev. İbrahim Şener, Enver Günsel). İstanbul: Pegasus Yayınları.
- GİTMEZ, S. A. (1979). Dışgöç Öyküsü. Ankara: Maya Matbaacılık Yayıncılık.
- GÖKSU, T. (2000). İşçilikten Vatandaşlığa: Almanya’daki Türkler. Ankara: Özen Yayınları
- KAÇMAZOĞLU, H. B. (2002). Doğu-Batı Çatışması Açısından Globalleşme. Eğitim Araştırmaları 6: 44-55.
- KARPAT, K.H. (2009).Osmanlı’dan Günümüze Kimlik ve İdeoloji. İstanbul: Timaş Yayınları.
- KAYA, A. ve KENTEL, F. (2005). Euro-Türkler Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında Köprü mü Engel mi? İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- KENNEDY, P. (1999). Yirmi Birinci Yüzyıla Hazırlanırken. (çev. Fikret Üçcan). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- KOLAT, K. (2009). “Almanya’daki İnsanlarımızın Konumu ve Örgütsel Çalışmaları” ss, 341-347. Yurtdışındaki Türkler: 50. Yılında Göç ve Uyum. (Ed. M. Murat Erdoğan). Ankara: Orion Kitabevi.
- KÜÇÜKCAN, T. (2009). “Almanya’da Türkler, Kimlik Ayırıştırılmaları ve İslam” ss: 303-310. Yurtdışındaki Türkler: 50. Yılında Göç ve Uyum. (ed. M. Murat Erdoğan). Ankara: Orion Kitabevi.
- MARTİN, L. P. (1991). Bitmeyen Öykü: Batı Avrupa’ya Türk İşçi Göçü. Ankara: ILO, Uluslararası Çalışma Bürosu Yayını
- MERİÇ, Ü. (2004). 21. Yüzyılın Eşiğinde Sosyoloji Konuşmaları. İstanbul: Timaş Yayınları.
- ŞEN, F. (2009). “Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri Çerçevesinde Türk Göçmenler” ss. 163-165. Yurtdışındaki Türkler: 50. Yılında Göç ve Uyum. (ed. M. Murat Erdoğan). Ankara: Orion Kitabevi.
- ÖZPOLAT, A. (2009). Demokratik Vatandaşlık - Birlikte Yaşama Kültürü. Ankara: Hegem Yayınları.
- UNAT, N. A. (2006). Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- TILLY, C. (1984). Big Structures Large processes Huge Comparisons. New York: Russel Sage Foundation.
- TÜRKDOĞAN, O. (1984). İkinci Neslin Dramı Avrupa’daki İşçilerimiz ve Çocukları. İstanbul: Orkun Yayınevi.
- Yurtdışındaki Vatandaşlarımızla İlgili Sorunlar ve Çözüm Önerileri Ana Raporu (1995). T.C. Başbakanlık Batı Avrupa’daki Türklerle İlgili Ekonomik, Sosyal ve Kültürel İşler Müşavirliği.
- VATANDAŞ, C. (2002). Çok Kültürlülük. İstanbul: Değişim Yayınları.
- <http://www.ytb.gov.tr/Files/Document/faaliyet-raporu-2010.pdf> (03.09.2012)
- <http://www.turksoy.org.tr/TR/belge/1-73883/hakkimizda.html> (04.09.2012).
- <http://www.tika.gov.tr/tika-hakkında/tarihçe> (04.09.2012).
- <http://yunusemreenstitusu.org/turkiye/index.php?lang=tr> (08.09.2012).
- [http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler .tr.mfa](http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler.tr.mfa) (08.09.2012).

220